

ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Передумовою ефективного розвитку будь-якого вітчизняного підприємства, незалежно від форми власності, є функціонування системи внутрішнього контролю. Однак, на практиці виникає багато питань та проблем. Як відомо, внутрішній контроль присутній на кожному господарстві, але ефективність його забезпечується не завжди. Так, невеликі підприємства найчастіше не мають достатнього персоналу, матеріальних ресурсів та рівня знань управлінців для організації необхідної системи внутрішнього контролю.

Аналіз досліджень та публікацій з проблем внутрішнього аудиту неодноразово піднімалися вітчизняними вченими: Т.І. Каменською, В.П. Кодацьким, В.І. Пастушенко, І.П. Скулінець, І. В. Соловйовою, М.Е. Шухманом, В.В. Щербаковим та іншими.

Загалом, основна проблема внутрішнього аудиту в Україні полягає у комплексному, системному підході і пов'язаних з ним методичних рішень, які б забезпечили практичні умови для створення та ефективного функціонування служб внутрішнього аудиту на підприємствах країни.

Зазначимо, що поки-що в Україні більше уваги приділяється зовнішньому аудиту, який здійснюється незалежними аудиторськими фірмами, ніж внутрішньому аудиту підприємств. Підтвердженням цього є результати дослідження теорії і практики аудиту в Україні, які висвітлені в численних наукових джерелах.

Питання внутрішнього аудиту в публікаціях вітчизняних авторів розглядаються поверхово, а практичне застосування внутрішнього аудиту на українських підприємствах є досить обмеженим. Здійснення внутрішнього аудиту в Україні законодавчо врегульованим є лише для банків, міністерств, та центральних органів виконавчої влади.

На сучасному етапі розвитку економіки України відбувається зростання масштабів виробництва, що обумовлює необхідність створення багаторівневого апарату управління, який в свою чергу створює комунікаційні труднощі при обміні інформацією, збільшує ймовірність того, що рішення, які приймаються різними ланками управління, будуть суперечити один одному. За таких умов необхідний

структурний підрозділ, який був би інструментом оперативного контролю виконавчих органів підприємства.

Зазначимо, що внутрішній аудит можуть проводити особи із відповідним рівнем професійної освіти, досвіду й компетенції, а робота помічників внутрішніх аудиторів повинна належним чином контролюватися і документально оформлятися.

Окрім того, для роботи у сфері зовнішнього аудиту необхідний сертифікат, а для того, щоб працювати внутрішнім аудитором, сертифікат аудитора мати не обов'язково.

Теоретично працювати внутрішнім аудитором може будь-хто. Проте, на практиці не все так просто, як здається, оскільки власники підприємств не довіряють контроль за збереженням своєї власності працівнику, який не має високої кваліфікації, відповідних знань та досвіду роботи.

У Довіднику кваліфікаційних характеристик професій працівників професія «внутрішній аудитор» навіть не згадується.

Професія внутрішнього аудитора не передбачена також Класифікатором професій, який містить лише такі професії та назви робіт, що стосуються аудиту загалом (див. табл.1).

Ситуація склалася таким чином, що вимоги до осіб, яких приймають на роботу у сферу внутрішнього аудиту, власники підприємств встановлюють самостійно. Частково, це правильно, оскільки внутрішній аудит спрямований для задоволення саме їхніх потреб, а з огляду на різноманітність форм та видів діяльності, вимоги до фахівців на різних підприємствах можуть суттєво відрізнятися.

Власники підприємств вважають, що внутрішні аудитори повинні знати принципи організації та управління, володіти знаннями у сфері фінансового обліку, права, оподаткування, основ контролю, аналізу господарської діяльності та інформаційних технологій. Одній людині володіти усіма цими знаннями дуже складно, тому на практиці більш поширеною формою організації роботи є підрозділ внутрішнього аудиту. При формуванні такого структурного підрозділу підприємства виходять із принципу, щоб кожен із його працівників досконало володів фаховими знаннями за одним із напрямків діяльності підприємства.

Витяг з Класифікатора професій працівників

Шифр професій та назв робіт	Професії та назви робіт
2411	Професіонали в галузі аудиту та бухгалтерського обліку
2411.1	Наукові співробітники (аудит, бухгалтерський облік)
2411.2	Аудитори та кваліфіковані бухгалтери

У ситуації, коли при проведенні внутрішнього аудиту необхідні знання в складній чи специфічній галузі, внутрішні аудитори, за погодженням з власником підприємства, можуть залучити до співпраці на умовах ко-сорсингу зовнішніх фахівців (оцінювачів, актуаріїв, інженерів, статистиків, будівельників, геологів, зовнішніх аудиторів тощо).

Оскільки в Україні статус професії «внутрішній аудитор» чинним законодавством не визначений, підприємства по-різному можуть називати підрозділи, що займаються внутрішнім аудитом:

- відділ внутрішнього аудиту;
- служба внутрішнього аудиту;
- департамент аудиту;
- відділ ревізії та контролю;
- сектор аудиту фінансової дирекції [3].

На практиці трапляються випадки, коли окремі підприємства доручають виконувати функції внутрішнього аудиту бухгалтеріям, відділам аналізу чи фінансовим відділам. Мають місце випадки, коли підприємства створюють підрозділи внутрішнього аудиту не тому, що у цьому виникла реальна потреба, а тому що «так модно».

Розробка рекомендацій і формування висновків внутрішніх аудиторів мають сприяти скороченню витрат і підвищенню ефективності діяльності підприємства, створювати умови для реалізації головної стратегії його розвитку.

Література:

1. Адамик О.В. Аудит технічного забезпечення КСБО // Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Обліково-аналітичне забезпечення системи менеджменту»

підприємства». – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. – С. 11-12

2. Романів С.Р. Використання методу гіпотетичних припущень у судово-економічній експертизі / С. Р. Романів, І. Д. Голяш // Матеріали науково-практичної конференції «Прогнозування та моделювання соціально-економічних процесів сьогодення». - Київ, 2017.- С.87-90.

3. Романів С.Р. Економічна експертиза : її сутність і роль у сфері контролю / С. Р. Романів, І. Д. Голяш // Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Наукові економічні дослідження : теорії та пропозиції». - Запоріжжя, 2016.- С.76-78.

4. Скулінець І.П. Роль внутрішнього контролю в діяльності підприємства / І.П. Скулінець // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Майбутнє – аудит». - Кривий Ріг: Видавничий дім, 2008. - с. 232

5. Соловьева И. В. Вопросы развития внутреннего аудита [Електронний ресурс] / И.В Соловьева. - Режим доступу: http://science.nestu.ru/articles/econom/2009_09/16.pdf/file

6. Філозоп О.В. Організація процесу внутрішнього аудиту на підприємстві/О.В.Філозоп//Міжнародний збірник наукових праць.– 2009.–№1. – С.56-62.

7. Шухман М. Е. Організація внутрішнього аудиту в корпораціях: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец.08.00.09 [Електронний ресурс] / Державний вищий навчальний заклад "Одеський держ.економічний ун-т". - О., 2009. - 22 с.

8. Щербаков В.В. Система информационного обеспечения внутреннего контроля в коммерческом банке / В.В. Щербаков // Аудит и финансовый анализ. - 2000. - № 4 - с. 18

9. Adamyk O.V. Transformation of the basic accounting methods of incomes of budget institutions in Ukraine in conditions of implementation of European legislation // Accounting in Ukraine under implementation of the European legislation [Електронний ресурс] : monograph / M. Luchko, N. Khorunzhak, I. Benko [et al.] ; under the guidance M. Luchko. – Ternopil : TNEU, 2017. – 232 p.